

‘Å være ung i distrikts-Norge’

Kunnskapsoversikt med utgangspunkt i nyere norsk forskning om distriktsungdommer.

Utarbeidet av Johan Fredrik Rye, professor ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

1. desember 2019

1. Kunnskapsstatus om distriktsungdom

Notatet gir en oversikt over samfunnsvitenskapelig forskning om distriktsungdom og hvordan de skiller seg ut fra ungdommer i andre regioner i Norge. Er det annerledes å være ung i distriktene? Hva er de viktigste forskjellene? Hva er likhetene? Notatet diskuterer også kunnskapsutfordringene på feltet: Hva vet vi om distriktsungdom og deres oppvekst, og hvilken kunnskap mangler?

By/land-dimensjonen aktualiseres ofte i det norske samfunnet, både i folkelige, politisk-administrative og vitenskapelige diskurser. Under ligger en antakelse om at by- og bygdesamfunn har grunnleggende forskjellig karakter. Økonomiske, sosiale, kulturelle og politiske sætrekk legger føringer på distrikt- og byungdommenes hverdagsliv. Til dels dreier dette seg om *'horisontale' forskjeller*. Distrikts- og byungdommene representerer her et mangfold, uten at det er problematisk. Folk er rett og slett forskjellige, har hver sine preferanser og gjør sine valg ut fra disse. I den norske samfunnsdebatten er det imidlertid også sterk oppmerksomhet rundt *'vertikale' ulikheter* mellom sentrum og periferi. Her er man opptatt av geografiske ulikheter som speiler urettferdige fordelinger av makt, ressurser og livsmuligheter. Resultatet er at noen grupper er mer privilegerte enn andre. At ungdommer i forskjellige deler av landet har et mangfold av utdanningsplaner (*'horisontal' forskjellighet*) er ikke problematisk; hvis byungdommene har et kvalitativt bedre skoletilbud (*'vertikal' ulikhet*) enn bygdeungdommene er det mer utfordrende.¹

Den norske by/land-diskusjonen legger også føringer på den vitenskapelige kunnskapsproduksjonen. Selve spørsmålet om det er (signifikante) forskjeller mellom distrikts-/byungdommer, har en politisk undertone. Hvilke problemstillinger blir utforsket, eller eventuelt ignorert? På samme måte må svarene – og hvilke implikasjonene som forskjellige aktører trekker ut fra dem – forstås i lys av den norske by/land-diskusjonen.

Ambisjonen med notatet har vært å presentere bredden i de forskningsfaglige tilnærminger til distriktsungdom i dagens norske samfunn de siste årene, samtidig som notatet identifiserer hva som har vært viktige problemstillinger i forskningen. Det gis også innspill til videre forskning på feltet.

Det understrekes at oppdraget har hatt et begrenset omfang. Intensjonen har vært å gi en oversikt over det eksisterende kunnskapsgrunnlaget og skissere noen videre forskningsstrategier. Notatet byr ikke på en fullstendig oversikt over faglitteraturen. Det gir heller ingen endelige 'svar' på hva som er forskjellene mellom distrikts- og byungdom, eller forslag til politiske virkemidler for å forbedre vilkårene for distriktsungdommene, men antyder noen overordnede betraktninger om forskningsutfordringer og -muligheter på feltet.

Notatet bygger på tre kunnskapskilder. For det **første** har jeg systematisk gått gjennom de norske samfunnsvitenskapelige forskningstidsskriftene (med fagfellevurdering) som er de sentrale publiseringskanalene på feltet. Spesielt interessant er *Tidsskrift for ungdomsforskning*.² Også de sentrale norske fagdisiplinære tidsskriftene er undersøkt (sosiologi, statsvitenskap, antropologi, samfunnsgeografi og psykologi). Gjennomgangen favner i utgangspunkt den siste tiårsperioden. Der det er aktuelt, har jeg også dratt veksler på forskning om norsk distriktsungdom som er publisert utenfor Norge (f.eks. det nordiske ungdomsforskningstidsskriftet *Young*) og andre bidrag som har en mer allmenn relevans. Det vises i noen grad også til vitenskapelige bøker og rapporter på feltet. For det **annet** har jeg dratt veksler på tilgjengelig statistikk, spesielt fra *Ungdata-prosjektet* (NOVA, Storbyuniversitet) og Statistisk sentralbyrå, for å illustrere sentrale aspekter ved distriktsungdoms situasjon og antyde mulige strategier for videre kunnskapsutvikling. For det **tredje** vises notatet til mer allmenne teoretiske forskningsbidrag for å forstå både distriktsungdommenes posisjon i det norske samfunnet og den norske ungdomsforskningen.

---

¹ Skillet kommer tydeligere frem i engelsk språkdrakt: Ulikhet oversettes både som 'difference' (*'horisontale' forskjeller*) og 'inequality' (*'vertikale' forskjeller*).

² Fra 2020 skifter tidsskriftet navn til *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*.

Termene 'ungdom' og 'distrikt' er begge komplekse begreper. I notatet brukes begrepene fleksibelt. Ungdom forstås vanligvis som tenåringer (13-19 år), men der det er relevant vises det også til forskning om unge voksne (20 til 24+ år). 'Distrikt' har ingen klar definisjon og forstås notatet mer allment som lokalsamfunn, kommuner og regioner utenfor landets urbane regioner. I notatet brukes begreper som 'bygd', 'kystsamfunn', 'småsamfunn', 'perifere samfunn' og 'utkantene' som synonyme begreper.

2: Vi vet lite om norsk distriktsungdom

En gjennomgang av norsk forskning viser at det er publisert svært lite forskning om distriktsungdom i de viktigste, samfunnsvitenskapelige tidsskriftene med fagfellevurdering den siste tiårsperioden. Med noen få unntak (Pedersen 2013, Rye 2016), synes det ikke som noen forskningsprosjekter har ført frem til artikler som presenterer fersk kunnskap om distriktsungdom i disse publiseringskanalene siden 2010. Ut fra notatets oppdrag – å skaffe oversikt over forskningsstatusen på feltet – er fraværet av relevant forskning i seg selv et interessant i resultat. Vi vet lite om norsk distriktsungdom.

En oversikt over fagfellevurderte tidsskriftsartikler dekker selvsagt ikke totalitet av den samfunnsvitenskapelige forskningen på et felt. I tillegg kommer vitenskapelige bøker og publiseringer i andre kanaler. Bæck og Paulgaard (2012) redigerte for eksempel boka *Rural Futures* med flere kapitler om ungdom i Barentsregionen. Andre bøker analyserer ungdom mer allment, men med delkapitler som fokuserer på distriktsungdommens spesielle forutsetninger, erfaringer og strategier. Paulgaard (2015) diskuterer for eksempel den mer teoretiske betydningen av (rurale) steder i forståelsen av ungdom. Det finnes også enkelte rapporter med fokus på distriktsungdom, for eksempel Eggebø mfl. (2015) kunnskapsoppsummering 'Skeiv på bygda'. Det er også 'randsoner' i forskningen der distriktsungdom ikke er i fokus, men det likevel presenteres relevant kunnskap. Myndighetenes arbeid mot frafall i videregående skole har også hatt et blikk på distriktsungdommens særlige utfordringer.

Dessuten samles det fortløpende inn store mengder data om distriktsungdom, men uten et eksplisitt fokus på forholdene for ungdom i utkantene. Det skjer både i regi av forskningsinstitusjoner, offentlige virksomheter og andre kunnskapsaktører. To gode eksempler, som diskuteres mer inngående senere i notatet, er *Ungdata-prosjektet* og Statistisk sentralbyrås løpende statistikkproduksjon. Vi har derfor tilgang til noe mer materiale om distriktsungdom enn det som fører til publiserte analyser og kunnskapsbaserte konklusjoner.

Notatets gjennomgang av faglitteraturen gir ikke grunnlag for bastante konklusjoner om utviklingstrekk på forskningsfeltet. Det synes likevel klart at det var større forskningsaktivitet på distriktsungdom i det forrige tiåret (2000-10). Ett illustrerende eksempel er artikkeltilfanget i *Tidsskrift for ungdomsforskning*: Ryes (2016) artikkel om østeuropeiske ungdommer i norske kystsamfunn var den eneste artikkelen med et eksplisitt fokus på distriktsungdom i tidsskriftet fra 2007 og frem til i dag. Tidsskriftet publiserte derimot sju artikler med fokus på distriktsungdom mellom oppstarten i 2001 og frem til 2006 (Rye 2006a, Paulgaard 2006, Heggen 2002, Villa 2002, Orderud 2001, Båtevik 2001, Skretting 2001). Til sammenligning hadde *Tidsskrift for ungdomsforskning* for øvrig 'Oslo' og 'Trondheim' i tittelen til fire av artiklene i perioden fra 2010 til 2019. Også ellers er inntrykket at det for tiden forskes relativt lite på ungdom ut fra et eksplisitt sentrum/ periferiperspektiv.

Den norske ungdomsforskningens urbane dominans speiler ellers den den internasjonale forskningen på ungdomsforskningsfeltet. Cuervo and Wyn (2012: s. 1) skriver hvordan 'metrosentrisme' fører at distriktsungdoms hverdagsliv og erfaringer blir usynlige, også i forskningslitteraturen.

In our increasingly urbanised society, urban-based lives have come to be taken for granted as standard. When researchers want to gain an understanding of contemporary youth, they turn to metropolitan lives where, in the relationship between the biographies of individuals and the forces of

social change, new approaches to life are forged ... Urban settings are seen as ubiquitous, globalised and undifferentiated, and so place often disappears from the analysis of young people's lives in general.

Fariuga og Bronwyn (2017: 211) påstår på samme måte at samfunnsfagernes ungdomsforskning som oftest '...take the experiences of young people in the urban metropolis as emblematic of youth as a whole, neglecting the significance of research that documents the lives of young people outside of these places.' Disse beskrivelsene synes også treffede for den norske ungdomsforskningen (se f.eks. Bæck 2004).

Det er samtidig viktig å understreke at fraværet av *akademiske* publiseringer ikke reflekterer et mer allment fravær av kunnskap, diskusjoner og handlingsrettet arbeid om distriktsungdom. I den norske offentligheten har sentrum/periferi-dimensjonen alltid vært sentral og har også preget norsk samfunnsforskning. Sentrum/periferi-dimensjonen fremstår derfor som høyst levende i det norske samfunnet, som blant annet illustrert gjennom lokalvalgene høsten 2019 og regjeringens ferske initiativ til å opprette et 'Ungdommens distriktspanel'.

3: Distriktene byr på andre oppvekstrammer enn urbane regioner

Få nyere samfunnsvitenskapelig publiseringer dokumenterer erfaringene til ungdommer i distriktene. Med utgangspunkt i mer allmenne kunnskapskilder, både teoretiske og empiriske, har man likevel et utgangspunkt for å skissere noen viktige aspekter ved distriktsungdommene og deres oppvekstmiljø. Her kan man vise til de forskjellige demografiske, økonomiske, sosiokulturelle og geografiske forholdene som legger viktige rammene for ungdoms hverdagsliv utenfor de urbane regionene. Jeg skal kort peke på noen av disse rammene.

For det første har distriktsungdom en annerledes **demografisk** profil enn ungdommer i mer sentrale strøk. Alders- og kjønns sammensetningen er naturlig nok den samme som ellers i landet. Noen demografiske forskjeller er det likevel. For eksempel er det flere unge mødre i de typiske distriktsfylkene. I Finnmark fødes nesten hvert femte barn av tenåringsmødre. Til sammenligning har færre enn hvert tjuende nyfødte oslobarn en mor i tenårene (Medisinsk fødselsregister 2019). Videre er det færre ungdommer med innvandrerbakgrunn i distriktene. I 2019 var det for eksempel registret 1 243 tenåringer med innvandrerbakgrunn (første-/ annengenerasjons innvandrere) i Sogn og Fjordane. I Oslo var det på samme tid 16 295 tenåringsinnvandrere. Forskjellen er også betydelig (11,9 vs. 37,2 prosent) når man korrigerer for fylkenes tenåringspopulasjoner (Statistisk sentralbyrå 2019).

Den samlede distriktsbefolkningen er ellers preget av at det er flere eldre og færre unge voksne, noe som selvsagt også former ungdomskohortens hverdagslige nærmiljø og sosiale landskap. En annen viktig demografisk variabel er flytting, som på flere måter påvirker distriktsungdoms hverdagserfaringer, for eksempel gjennom utdanningsvalg og arbeidskarrierer (se også notatets del 5 og 6).

Distriktsungdommene vokser videre opp i lokalsamfunn med andre **økonomiske** strukturer enn i byene. De tradisjonelle rural industriene (landbruk, fiske, turisme og utvinning av naturressurser) har lavere lønnsnivå enn urbane næringer. Distriktsungdom vokser derfor opp i hushold med jevnt over dårligere økonomiske kapitalressurser enn byungdom. Det er også andre materielle forskjeller mellom oppvekst i distrikter og byer, så som boforhold. Det er stor forskjell på oppvekst på et gårdstun og en leilighet i en høyblokk. De senere års utvikling i boligmarkedene, med en sterkere prisvekst i urbane enn i rural boligmarkeder, fører for øvrig til at distriktsungdom bor i boliger som har langt lavere markedsverdi enn urbane ungdommer.

Videre er det viktige særtrekk ved det **sosiokulturelle** landskapet i distriktene. I ruralforskningen står ikke minst folks forestillinger om den rurale idyllen sterkt: Bygda som preget av tette, gode og forpliktende sosiale nettverk, der alle kjenner og bryr seg om hverandre – her er det trygt og godt (Villa 1999). Den rurale idyllens bakside er den rural kjedsomheten - bygda som tradisjonell og gammeldags. Flere studier på starten av 2000-

tallet beskrev mer inngående hvordan spesielt ungdommene i distriktene ofte opplever bygdas sosiale strukturer som utfordrende, ikke minst det sosiale kontrollaspektet (Rye 2006b, Haugen og Villa 2006a, b).

I forlengelsen oppfattes distriktssamfunnene som representanter for andre – og gjerne mer tradisjonelle og/eller konservative – kulturer. Her er det mange eksempler, alt fra studier av kjønnskulturer (se f.eks. Grimsruds (2001) studier av rurale 'gubbekulturer') og holdninger til seksuelt mangfold (se f.eks. Eggebø mfl. 2015) eller 'bygdefest'-kulturer (se f.eks. Hjelseth og Storstad 2008).

Her skal man være spesielt varsom med å trekke 'objektive' konklusjoner om hva som er mest 'moderne', 'dynamisk' eller 'mangfoldig' – byen eller bygda? Noen vil mene storbyjungelens mangfold både mer dynamisk og fremtidsrettet; andre finner kanskje dagens høgteknologiske og hyperglobale landbruksindustri vel så moderne. Her vil man fort umerkelig gli over fra 'objektive' beskrivelser til mer normative vurderinger. Nettopp hva som er de rådende forestillinger om livet på distriktene, og hva som kjennetegner distriktsungdommer og deres hverdagsliv, er gjenstand for ulike perspektiver, både på individuelt og kollektivt plan. Forskningsbidrag viser for øvrig at distriktsungdommene selv er nyanserte i sine vurderinger av bygda som hverdagslivramme (Rye 2006c).

Endelig har distriktssamfunnene **romlige** egenskapene som legger strukturelle føringer på distriktsungdommens oppveksterfaringer. Distriktssamfunnene er gjerne preget av spredt bosetning og med lange avstander til servicefunksjoner, både offentlige og private. Mange grunnskoleelever i distriktene har for eksempel lang skolevei, og elevene må kanskje reise enda lengre når de starter på videregående utdanning. Færre innbyggere byr også på tynnere private tjenestetilbud; færre leger, tannleger og psykologer, færre butikker og færre fritidstilbud. Distriktene er per definisjon også perifere i et samfunns- og -innflytelsesperspektiv.

Det er ikke rom i dette notatet for en mer systematisk beskrivelse og syntetiserende analyse av forskjeller mellom by- og bygdesamfunn. De mer allmenne karakterene ved de ulike samfunnstypene er samtidig avgjørende for å forstå distriktsungdommens hverdagsliv og hvordan deres erfaringer formes på annet vis enn i de mer urbane regionene. Samtidig skal forskjellene ikke overdrives. Det norske samfunnet er grunnleggende preget av likhetsideologier som også eksplisitt inkluderer romlige aspekter. For eksempel er det en uomtvistet politisk målsetning at det skal være lik rett til utdanning, helsetjenester og andre samfunns-goder på tvers av geografiske skiller. Dessuten er mange sosiokulturelle strukturer relativt ensartede på tvers av sentrum/periferi-dimensjonen. Ungdom over hele landet følger samme læreplaner, har tilgang til de samme globale kulturelle uttrykkene, og deler mange av de samme fremtidsplanene som byungdommene (Villa 2001).

Jeg skal i stedet kort se på noen eksisterende datakilder om distriktsungdom som mer konkret illustrerer noen viktige forskjeller mellom ungdommer i forskjellige deler av landet, og som derfor kan være et godt utgangspunkt for mer systematiske studier.

3.1: Ungdata

Ungdata er et nasjonalt forsknings- og utviklingsprosjekt som bygger på omfattende data fra kvantitative spørreundersøkelser blant ungdom over hele landet. Prosjektets forløpene startet opp på 1980-tallet og har etter hvert utviklet seg som en sentral landsdekkende kunnskapskilde på ungdomsfeltet. Siden 2010 har mer enn 630 000 ungdommer på ungdomskoletrinnet og videregående skoler over hele landet svart på spørsmål om foreldre og venner, skole, lokalmiljø, fritidsaktiviteter, helse og trivsel, rusmiddelbruk, risikoatferd og vold (Ungdata 2019). Prosjektet, som ledes av NOVA ved Storbyuniversitetet i Oslo, gir derfor unike muligheter til å utforske likheter og forskjeller mellom ungdomsgrupper, for eksempel distrikts- og sentrumsungdommer. Så langt synes potensialet utnyttet i liten grad for å utforske distriktsungdoms hverdags erfaringer. I Ungdatas egne oversikter er det ingen forskningsprosjekter eller publikasjoner som fokuserer på distrikt/sentrum-dimensjonen (Ungdata 2018). I den 124 sider lange hovedrapporten fra 2018-undersøkelsen nevnes ikke distriktsungdom som egen kategori (Bakken 2018). Et unntak var Ungdata-konferansen i 2017, som satte

søkelyset på romlige aspekter ved ungdoms oppvekstvilkår. En av undertitlene for konferansene var 'Hvordan er det å vokse opp i byen og på bygda?' (Ungdata 2017)

Ungdata tilbyr gode, brukervennlig internettsider der man selv kan hente ut data for geografiske enheter på region-, fylkes- og kommunenivå. I Tabell 1 presenteres noen illustrative eksempler på resultater fra undersøkelsen. Her er fylkene Sogn og Fjordane og Finnmark valgt som analytiske enheter som sammenlignes med landsgjennomsnittet på de forskjellige indikatorene. Begge fylkene sees gjerne som typiske 'distriktsfylker' og er uten store, folkerike byregioner

Resultatene i tabellen viser hvordan de to fylkene skiller seg ut fra landsgjennomsnittet på flere av variablene i betydelig grad (gjennomsnittlig differanse > 7 prosentpoeng: påstandene nr. 1, 3, 6 og 7), i noen grad (gjennomsnittlig differanse < 7 prosentpoeng: påstandene nr. 2 og 8), eller kun i liten grad (gjennomsnittlig differanse < 3 prosentpoeng: påstandene nr. 4 og 5). Det er samtidig klare forskjeller mellom de to distriktsfylkene på flere av variablene. Det ene kommer ofte bedre ut enn landsgjennomsnittet, det andre dårligere.

Tabell 1 illustrerer demonstrerer først og fremst 'vertikale' ulikheter mellom distrikts- og byungdommer, men med både positive og negative fortegn. Resultatene indikerer også forskjeller mellom distriktsungdommene i forskjellige deler av landet. Et eksempel på *negativ vertikal* ulikhet er at flere distriktsungdommer i Finnmark og Sogn og Fjordane opplever at de har et dårligere kollektivtilbud enn ungdommer ellers i landet (påstand #3). Det kan også tolkes som en indikator på dårligere oppvekstforhold når færre blant Finnmarksungdommene enn ellers i landet rapporterer at de fornøyde med lokalmiljøene sine (påstand #1). Her skiller imidlertid Sogn og Fjordane-ungdommene seg ut i *positiv* retning; flere er fornøyde med lokalmiljøet.

TABELL 1: UTVALGTE VARIABLER FRA UNGDATA-MATERIALET. PROSENTANDELER (KILDE: UNGDATA, STORBYUNIVERSITETET)

Påstand	Prosent som svarer...	Sogn og Fj.	Finnmark	Norge
1 'Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med lokalmiljøet ditt?'	'Svært fornøyd' eller 'litt fornøyd'	72	57	68
2 'Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med helsa di?'	'Svært fornøyd' eller 'litt fornøyd'	73	65	70
3 'Tenk på områdene rundt der du bor. Hvordan opplever du at tilbudet til ungdom er når det gjelder kollektivtilbudet (buss, tog, trikk eller lignende)?'	'Svært bra' eller 'nokså bra'	45	38	61
4 'Hvor mange ganger har du tatt med deg varer fra butikk uten å betale det siste året (de siste 12 måneder)?'	'Minst én gang'	7	8	10
5 'Hvor mange ganger har du brukt hasj/marihuana/cannabis det siste året (de siste 12 måneder)?'	'Minst én gang'	2	3	4
6 'Jeg trives på skolen'	'Helt enig'	69	51	62
7 'Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?'	'Ja'	53	54	61
8 'Tror du at du vil komme til å få et godt og lykkelig liv?'	'Ja'	74	65	71

Det samme mønstret – men med svakere utslag – finner vi i ungdommenes oppfatning av egen helse (påstand #2) og skolehverdag (påstand #6). Finnmarksungdommene er mindre tilfredse med helsa og trives dårligere på skolen, i Sogn og Fjordane er man mer positive på disse feltene enn ellers i landet. I begge distriktsfylkene er det ellers relativt færre som tror de vil ta høyere utdanning på universitet eller høyskole (påstand #7). Det

siste resultatet er ellers et eksempel på forskjeller som kan tolkes både som uttrykk for 'horisontalt' mangfold (by- og bygdeungdommer rett og slett har forskjellige utdannings- og yrkespreferanser) eller som 'vertikal' marginalisering (bygdeungdommer tilbys dårligere utdanningstilbud og har færre insentiver for lange utdanningsløp).

Påstandene #4 og 5 er ellers eksempler på at distriktsungdommer kommer bedre ut enn byungdommene. Resultatene indikerer at de er mindre på kant med loven og har et lavere rusmisbruk. Igjen kan dette tolkes på flere måter; enten at bygdeungdommene vokser opp i et 'sunnere' sosialt klima, eller at de rett og slett er mer 'fornuftige' enn sine urbane jevnaldrende.

Den siste påstanden (#8) er ellers et mål på ungdommenes 'globale' optimisme: Tror de at de vil få gode og lykkelige liv? Her er kanskje det viktigste funnet at flertallet – uavhengig av bosted – svarer 'ja'. Også her er det imidlertid regionale variasjoner, der Finnmarksungdommene skiller seg ut i negativ retning og ungdommene i Sogn og Fjordane i positiv retning.

Det understrekes at de valgte påstandene til dels er tilfeldige, til dels håndplukket for å demonstrere ulike typer forskjeller mellom oppvekst i distriktene og mer urbane regioner. Mer systematiske analyser av Ungdata-materialet vil kunne gi mer helhetlige og solide resultater.

3.2. Statistisk sentralbyrå

En annen kunnskapskilde om distriktsungdom er Statistisk sentralbyrå (SSB). Det statlige statistikkbyrået har ansvar for å samle inn, systematisere og presentere informasjon om den norske befolkningen på en lang rekke forskjellige område. Til dels er statistikken direkte relevant for ungdom, enten de bor i bygd eller by (f.eks. skole og utdanningsstatistikk). I andre tilfeller er datamateriale relatert til mer allmenne forhold (f.eks. arbeid, helse eller andre levekår) ved den samlede norske befolkningen. Ofte kan man imidlertid gjennomføre spesifikke ungdomsanalyser, enten for hele ungdomspopulasjonen eller underutvalg definert ut fra kjønn, etnisitet, sosioøkonomisk status og så videre. Ettersom det statistiske materialet ofte også inneholder geografiske variabler, kan man i mange tilfeller også analysere forskjeller mellom distrikt- og byungdom (regioner, fylker og kommuner, grad av periferi, bosettingsmønstre, næringsstrukturer eller andre distriktsvariabler).

Det er utenfor dette notatets ramme å gi en systematisk oversikt her, men noen enkle søk i Statistisk sentralbyrås arkiver kan gi noen illustrasjoner:

- *Færre distriktskommuner har egen helsestasjon for ungdom:* Tall fra *Kostra*, som bygger på innrapporterte opplysninger fra kommuner og fylker, viser at andelen kommuner som har tilbud om helsestasjon er lavere for mindre sentrale kommuner og i de minste kommunene (Ekorud 2019):
- *Ungdom i distriktsfylket Sogn og Fjordane er de mest lovlydige:* På fylkesnivå var det 15-17-åringene fra Sogn og Fjordane som ble gitt færrest straffereaksjoner, med ni reaksjoner for hver tusende 15-17-åring. I sju forskjellige fylker ble det registrert mellom 20 og 25 straffereaksjoner for hver tusende 15-17-åring, noe som er det høyeste nivået på fylkesnivå (Statistisk sentralbyrå 2019)
- *De typiske distriktsfylkene har relativt lav andel med barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt.* Økningen mellom 2006 og 2016 var imidlertid størst i Finnmark (Epland, 2018)
- *Flere elever i distriktsfylkene har skoleutfordringer:* Finnmark, Troms og Nordland har flest elever med spesialundervisning (10,0, 9,9 og 9,6 prosent) (Statistisk sentralbyrå 2019).

Et annet interessant eksempel på Statistisk sentralbyrås kunnskapsproduksjon er notatet 'Levekår for ungdom i større byer' fra 2003 (Daugstad 2003). Prosjektet var en del av Barne- og familiedepartementets tilskuddsordning 'Ungdomstiltak i større bysamfunn' og kartla levekår blant ungdommer i de ti største kommunene. Selv om rapporten derfor ikke inneholder informasjon om *distriktsungdom* er den likevel

interessante for det foreliggende notatets problemstilling. For det første gir rapporten indirekte kunnskaper om bygd/by-dimensjonen. I innledningen påpekes det blant annet – med videre referanser til tidligere forskning – at (Daugstad 2003, s. 7):

Ulike bosted innebærer ulike arenaer for handlingsvalg og bruk av ressurser. Storbyene har blitt beskrevet som relativt ressurskrevende omgivelser, med få frie goder og et sterkt preg av kommersialisering (Barstad i Barstad og Kirkeberg 2003). De skiller seg fra andre bosted ved en sterk grad av befolkningskonsentrasjon. Befolkningskonsentrasjonen skaper igjen grunnlag for et omfattende tilbud av spesialiserte tjenester, og dermed en mer vidtgående arbeidsdeling enn på mindre steder. Befolkningskonsentrasjonen bidrar også til en sterkere konkurranse på boligmarkedet, og øker sjansene for at det oppstår trafikk- og miljøproblemer (Barstad 1997).

For det annet gir rapporten gode eksempler på hvilke analyser som er mulige med utgangspunkt i foreliggende statistisk materiale. Endelig er storbyprosjektet et eksempel på et urbant fokus i kunnskapsproduksjonen på ungdomsfeltet.

4: Distriktsungdom sliter med skolen

Jeg skal avslutte notatet med å peke på to problemstillinger som synes noe fokusert i forskning på distriktsungdom de siste årene. Det er godt dokumentert at distriktsungdom har særskilte utfordringer i skoleverket. Statistikk viser for eksempel at distriktsungdom i mindre grad enn andre fullfører videregående utdanning, og ungdom i utkantene er også mindre tilbøyelige til å starte på og så fullføre universitetsutdanninger. Spesielt har flere samfunnsforskere ved Norges Arktiske Universitet (UiT), blant annet Gry Paulgaard og Unn-Doris Beck Karlsen, bidratt med nye perspektiver på utfordringene som ungdom i distriktene, og ikke minst i de nordligste fylkene, møter i utdanningsløpet (Paulgaard 2017a,b, Bæck 2016, 2012, Autti og Bæck 2019). Som *Ungdata*-materialet viser, har unge i distriktene også selv andre forventninger til sine utdanningskarrierer (jf. Tabell 1 ovenfor).

Forklaringene til distriktsungdommenes mer problematiske møte med det norske utdanningssystemet er sammensatte. De knyttes både til *struktur* (f.eks. lengre avstander til videregående utdanningstilbud), *arbeidsmarkeder* (f.eks. større innslag av yrker som krever kortere utdanning), *kulturelle* forhold (f.eks. tradisjoner, forventninger) og *nettverk* (f.eks. færre rollemodeller blant foreldre, familie og venner). Her er det også viktige forskjeller innad mellom rurale regioner og steder. Det er ikke nødvendigvis de samme sosiale mekanismene som preger utdanningsløpene til de forskjellige ungdomsgruppene i distriktene eller i ulike perifere kontekster (Bæck 2019). Tidligere forskning viser blant annet at ungdommer fra forskjellige segmenter av den rurale klassestrukturen både i ulik grad gjennomfører høyere utdanningsløp (Rye 2006a), samtidig som utdanningsgevinstene systematisk varierer mellom dem (Rye og Blekesaune 2007). I starten av 2000-tallet dokumenterte Heggen (2002) på samme måte de sterke utdanningsforskjellene mellom gutter og jenter i utkantstrøkene. Distriktjentene kommer best ut, til dels også bedre enn ungdom i mer sentrale strøk (Heggen 2002). På disse feltene mangler imidlertid mer oppdaterte analyser. For mer inngående analyser av stedlige variasjoner, se for eksempel Lie mfl. (2009) og Markussen (2016) som diskuterer Finnmark, som er en rural region med betydelige problemer.

5: Distriktsungdom flytter mye, og de blir ofte 'byfolk'

Et annet sentralt tema i forskningen på distriktsungdom har vært deres flyttepraksiser. Den historiske tendensen er at mange ungdommer flytter fra distriktene til de mer sentrale regionene, mens færre flytter motsatt vei. Utover mer deskriptive analyser av flyttestrømmene, har mange prosjekter diskutert årsakene til at mange distriktsungdommer velger å flytte hjemmefra. Det ligger utenfor notatets rammer å gi en full

oversikt over denne litteraturen, men kort oppsummert legges det gjerne vekt på betydningen av strukturelle rammer – så som utdanning- og arbeidsmarkedenes sentraliserende funksjoner – og mer kulturelle føringer, inkludert forestillinger om 'byen' som mer moderne, dynamiske og rike på muligheter. I litteraturen beskrives hvordan mobilitet i seg selv fremstilles som verdifullt (eller også nødvendig) for unge personers personlig vekst og fremtid ('the mobilities imperative', Farriuga 2015).

Det er imidlertid publisert mindre forskning på distriktsungdoms migrasjonsmønster, flyttemotiver og konsekvenser av bygd/by-flytting det siste tiåret. Et interessant unntak er Pedersens (2013) studie av 'unge voksne' (20-25 år) i Nord-Norge og deres flyttemønstre. Ved å analysere offentlige registerdata (registre over flyttinger, inntekt, utdanning og så videre) gis mer solide beskrivelser av ungdoms flyttemønstre og hvordan flyttingen påvirker livene deres. Mange nordnorske ungdommer flytter sørover, og da som regel til mer urbane regioner, men Pedersen understreker samtidig at de fleste ungdommene *ikke* flytter. Mange av dem som reiser sørover, flytter dessuten tilbake på et senere tidspunkt. Kvinner returnerer for øvrig oftere enn menn. Andre kunnskapskilder indikerer tilsvarende mønstre i landets øvrige distriktsregioner. Pedersen og Moilanen (2012) har også analysert hvordan migrasjon påvirker inntektsforholdene. De finner at utflytterne jevnt over tjener bedre enn deres jevnaldrende som forblir i regionen. Forfatterne er eller generelt positive til livs- og levekårsbetingelsene for nordnorske unge voksne, uavhengig av deres flyttepraksiser og de konkluderer:

As far as we have followed them, the majority of the young adult population has therefore worked out a satisfactory adaption to the conditions of their proximate areas. (Pedersen og Moilanen 2012, s. 77)

6: Distriktsungdom er ei mangfoldig gruppe

Distriktsungdom er ingen ensartet gruppe. Som vist ovenfor (tabell 1) er det blant annet tydelig geografiske forskjeller inn i distriktene. Andre publiserte forskningsarbeider har videre studert forskjeller innad blant distriktsungdommene, uavhengig av hvor i distrikts-Norge de bor. Et sentralt tema er kjønn og seksualitet. Et interessante eksempel er Eggebø mfl. studie av seksuelle legninger på 'bygda', som bygger på intervjuer med 24 LHBT-personer om hvordan det er å leve som skeiv på bygda. De fleste (14) av informantene var mellom 15 og 24 år. Studien bekrefter forstillinger om at 'skeiv' bygdeungdom opplever andre, og til dels mer omfattende, fordommer en by-skeive ungdommer, men:

Datamaterialet viser imidlertid at det finnes et langt større mangfold av fortellinger om hvordan det er å leve som skeiv i rurale strøk enn de et nyansert bilde av hvordan og i hvilken grad informantene knytter hverdagslivets erfaringer generelt, dominerende dikotome representasjonene. Historiene gir oss og kjønn og seksualitet spesielt, til sted.

En annen interessant gruppe er innvandrerungdom. Også her har forskningen først og fremst hatt et urbant fokus, rett og slett fordi byene har huset de største innvandrerbefolkningene. Som nevnt ovenfor, har også distriktskommunene etter hvert fått et større innslag av ungdommer med utenlandske røtter de siste årene, både ungdommer som selv er født i utlandet eller som er barn av innvandrere. I artikkelen 'Transnasjonale hverdagsliv: Østeuropeisk innvandrerungdom i distrikts-Norge' (Rye 2016) gis en analyse av hvordan østeuropeiske ungdommer i norske kystkommuner opplever integrasjon og utenforskap. Et interessant moment er ellers innvandrerungdommenes selvpresentasjon som mer urbane enn de 'lokale' og 'etnisk norske' ungdommene.

7: Forskjeller og likheter – konklusjoner

I notatet har jeg presentert forskning på distriktsungdom i det norske samfunnet og vist hvordan de på mange områder skiller seg ut fra sine mer urbane jevnaldrende. Det er vanskelig å trekke frem noen overordnede

betraktninger eller konklusjoner, også fordi mange av de dokumenterte forskjellene inviterer til normative fortolkninger fremfor entydige konklusjoner. Det er også vanskelig å estimere omfanget på forskjellene, eller videre hva som er implikasjonene av resultatene. Det er for eksempel statistisk signifikant færre ungdommer i distriktsfylket Sogn og Fjordane som tror de kommer til å ta høyere utdanning, men også i dette fylket – som i resten av landet – antar likevel majoriteten av ungdommene at de vil ende opp på høyskoler og universiteter (53 mot 61 prosent, Tabell 1). Hvilke forklaringsmodeller skal/man/bør man trekke ut fra denne differansen på 8 prosentpoeng? At ungdommene i Sogn og Fjordane – og distriktene mer allment – diskrimineres på utdanningsmarkedet? Eller at de rett og slett har andre preferanser for et fremtidig arbeidsliv, som i mindre grad krever lange, teoretiske utdanningsløp?

Tradisjonelt har 'bygd' og 'by' blitt betraktet som klare analytiske kategorier, som har speilet vesentlige samfunnsforskjeller. En sentral premiss i nyere forskning på distriktssamfunn er at slike forskjeller er i ferd med å viskes ut. Hompland (1991) har blant annet brukt begrepene 'nasjonal homogenisering' og 'lokal heterogenisering' for å beskrive hvordan bygd/by-dimensjonen mister analytisk kraft. På den ene siden blir lokalsamfunnene mer like hverandre, uavhengig av geografi. Hverdagslivet i utkantene skiller seg ikke lenger så tydelig ut fra byhverdagen. Tenåringene går på skoler med de samme nasjonale læreplanene, nasjonale retningslinjer skal sikre det samme velferdstilbudet uavhengig av bosted, og lokale ungdomskulturer informeres av de samme globale trendene.

Samtidig vokser det frem større forskjeller *innad* i distriktsregionene. De fleste lokalsamfunnene i bygder og langs kysten er ikke lenger entydige forankret i primærnæringene, men huser flere yrkesgrupper, og dermed også flere levemåter og livsstiler. I så vel rurale som i urbane strøk vokser det frem større ungdomskulturell mangfold og diversitet, enten det gjelder 'etnisk' bakgrunn, seksuelle legninger eller andre forhold.

En utvikling mot mindre distinkte forskjeller mellom sentrum og periferi, mellom distriktsungdom og byungdom, kan kanskje også bidra til å forklare manglende forskningsinteresse på feltet. Hvis det er mer som forener by- og bygdeungdommer enn det som skiller dem ad, blir det også mindre relevant å utforske ulikheter. Samtidig blir det – også for distriktsungdommene – viktigere med kunnskap om andre aspekter ved ungdommenes hverdagsliv. Hvis man må velge: For 'skeive distriktsungdommer' er kunnskap om 'skeive ungdommer' kanskje mer relevant enn kunnskap om 'distriktsungdommer'?

8: Kunnskapsstrategier

Avslutningsvis skal jeg kort skissere tre strategier for videre kunnskapsarbeide om distriktsungdom.

i) Utnytte foreliggende kvantitative kunnskapskilder.

Det ligger et stort potensial i analyser av eksisterende datamaterialer om distriktsungdom. *Ungdata*-materialet er ett eksempel. En systematisk gjennomgang av dette materialet fra et distriktsperspektiv vil kunne gi gode innspill til hvordan unge i distriktene fortolker sine hverdagsliv. Forskningsmiljøene rundt *Ungdata* har lang erfaring med analyser av regionale datamaterialet, selv om akkurat sentrum/periferi-dimensjonen er lite belyst, og man vil trolig kunne generere gode kunnskapsbidrag innenfor rimelige tids- og kostnadsrammer.

Mer omfattende analyser som også favner flere forhold kan gjøres med utgangspunkt i Statistisk sentralbyrås datakilder. Her har man tilgang til forhold utover det som fanges opp av ungdommenes subjektive vurderinger, f.eks. forskjeller i økonomiske variabler, offentlige tjenestetilbud og flyttemønstre. Det stilles det imidlertid større krav til klare avgrensninger og tydelige problemstillinger. Teoretisk er det uendelige muligheter med slike data; i praksis man må ha spesifikke og klart avgrensede problemstillinger før man eventuelt setter i gang et prosjekt. Det vil trolig også være flere praktiske utfordringer og økonomiske

kostnader knyttet til gjennomføringen av et prosjekt med utgangspunkt i Statistisk sentralbyrås datamateriale.

ii) Videre systematisering av foreliggende kunnskap – utdanning og flytting

Dette notatet gir en generell oversikt over noen sentrale trekk ved den vitenskapelige kunnskapsproduksjonen om distriktsungdom det siste tiåret. På områder som fremstår som spesielt relevante, for eksempel utdanning, kan det være fruktbart å gjøre mer inngående litteraturstudier. Som antydnet har blant annet fagmiljøene i Norges Arktiske Universitet (UiT) gjort interessante studier av utdanningssektoren i perspektiver som kombinerer nord/sør- og rural/urban-dimensjonene. Det pågår også mye forskningsaktivitet knyttet til rekruttering og gjennomføring i videregående skole og høyere utdanning. Trolig kan man med relativt overkommelige ressurser etablere en mer utdypende og systematisk kunnskapsoversikt på dette feltet. Et annet relevant område for videre systematisering av foreliggende kunnskap er migrasjon. Her er det færre ferske publiserte bidrag å dra vekslers på, men det eksisterer svært gode data om ungdoms flyttemønstre.

iii) Kvalitative dybdestudier – nye tema

Notatets gjennomgangen indikerer at det har vært mindre forskning på distriktsungdom det siste tiåret. Samtidig er fortsatt mye av den norske forskningen fra tidligere fortsatt relevant. For eksempel fremstår forskningen om de folkelige forestillingene om 'bygda' og byen' fortsatt som aktuelle. Det er også mange internasjonale studier om distriktsungdom som har overføringsverdi til norske forhold. Ut fra gjennomgangen i notatets kan man likevel antyde noen nyere problemstillinger som ikke er særlig godt belyst. Ett eksempel er fremveksten av mer sosiokulturelle diverse distrikter, ikke minst som følge av den betydelige innvandringen de siste årene fra de baltiske statene og Polen. Det ville også vært interessant med oppfølgende studier av Eggebø mfl. (2015) forskning på 'skeiv' bygdeungdom. Et tredje tema er ungdom og unge voksnes tilbud om, bruk av og opplevelser med offentlige helsetjenester i distriktene. Dette er tema som gjerne kan utforskes gjennom kvalitative dybdestudier for å etablere grunnleggende innsikter og nye problemstillinger for senere studier.

Litteraturliste

- Autti, O. og U-D.K Bæck. 2019. "Rural Teachers and Local Curricula. Teaching Should not be a Bubble Disconnected from the Community." *Scandinavian Journal of Educational Research*: 1-16.
- Barstad, A. 1997. *Store byer, liten velferd? Om segregasjon og ulikhet i norske storbyer*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Barstad, A. og M.I. Kirkeberg. 2003. *Levekår og ulikhet i storby. Utredninger til Storbymeldingen, del 2*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Bæck, U-D.K. og G. Paulgaard. 2012. *Rural futures? Finding one's place within changing labour markets*. Stamsund: Orkana.
- Bæck, U-D.K. 2012. "Refleksjoner om nordnorske utdanningsvalg." I: *Rural futures? Finding one's place within changing labour markets*. I: *Rural Futures? Finding one's place within changing labour markets*. Unn-Doris Karlsen Bæck og Gry Paulgaard (red.), Stamsund: Orkana.
- Bæck, U-D.K. 2004. "The urban ethos. Locality and youth in North Norway." *Young - Nordic Journal of Youth Research* 2004 12 (1): 31-47.
- Bæck, U-D.K. 2016. "Rural Location and Academic Success—Remarks on Research, Contextualisation and Methodology." *Scandinavian Journal of Educational Research* 60 (4): 435-448.
- Bæck, U-D.K. 2019. "Spatial maneuvering in education. Educational experiences and local opportunity structures among rural youth in Norway" *Nordic Journal of Comparative and International Education*.
- Båtevik, F.O. 2001. "Ung i utkant – tanker om framtida blant ungdom frå utkantkommunar." *Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 1 (1)
- Cuervo, H. og J. Wyn. 2012. *Young People Making it Work. Continuity and Change in Rural Places*. Melbourne: Melbourne University Press.
- Daugstad, G. 2003. *Levekår for ungdom i større byer*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Eggebø, H., M. Almli og M.T. Bye. 2015. *Skeiv på bygda*. Nordfold: Forlaget Nora.
- Ekorndrud, T. 2019. "4 av 5 kommunar har tilbud om helsestasjon for ungdom." Oslo: Statistisk sentralbyrå.

- Epland, J. 2018. "Flere barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt." Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/flere-barn-i-husholdninger-med-vedvarende-lavinntekt>.
- Farriuga, D. 2015. "The mobility imperative for rural youth: the structural, symbolic and non-representational dimensions rural youth mobilities." *Journal of Youth Studies* 19 (6): 836-851.
- Farriuga, D. og E. Bronwyn. 2017. "Youth and Spatiality: Towards Interdisciplinarity in Youth Studies." *Young* 25 (3): 209-218.
- Grimsrud, G.G. 2001. "Escape from patriarchy? Female migration in the light of three feminist epistemologies." I: *Contemporary Debates in the Discipline of Geography: Space and Place, Landscape and Environment*, Anne Sofie Lægren og Frode Myklebust (red.), s. 184-197. Trondheim: Institutt for geografi, Universitetet i Trondheim.
- Haugen, M.S. og M. Villa. 2006. "Rural idylls or boring places? Young people's image of the countryside." I: *Rural Gender Relations: Issues and Case Studies*. Bettina B. Book og Sally Shortall (red.). Oxfordshire: CABI Book Publisher.
- Haugen, M.S. og M. Villa. 2006. "Gossip and rumour - the dark side of the rural safe and good? Young people's gendered narratives of rural life." *Norsk Geografisk Tidsskrift - Norwegian Journal of Geography* 60 (3): 209-216.
- Heggen, K. 2002. "Utkantjentene sin stille revolusjon." *Tidsskrift for ungdomsforskning* 2 (2): 3-20.
- Hjelseth, A. og O. Storstad. 2008. Hippe eller harry musikkfestivaler på bygda? Forhandlinger om populærkulturelle hierarkier. I: *Den nye bygda*, Reidar Almås, Marit S. Haugen, Mariann Villa, M. og Johan Fredrik Rye (red.), s. 45-64. Trondheim: Tapir.
- Hompland, A. 1991. "Det store kappeskiftet." I: *Åtte perspektiver på bygdeutvikling*. Reidar Almås (red.), 55-74, Oslo: NLVF.
- Lie, I., M. Bjerklund, C. Næss, V. Nygaard og A.E. Rønbeck. 2009. *Bortvalg og gjennomstrømming i videregående skole i Finnmark. Analyser av årsaker og gjennomgang av tiltak*. Alta: Norut.
- Markussen, E. 2016. "De' hær e'kke nokka for mæ. Om hvorfor så mange ungdommer i Finnmark ikke fullfører videregående opplæring." I: *De frafalne. Om frafall i videregående opplæring*. Kaja Reegård og Jon Rogstad (red.), s. 154-172. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Medisinsk fødselsregister. 2019. "Medisinsk fødselsregister - statistikkbank". <http://statistikkbank.fhi.no/mfr/>.
- Orderud, G.I. 2001. "Unge voksne i distrikts-Norge – flytteplaner og flyttemotiver." *Tidsskrift for ungdomsforskning* 2 (1): 83-88.
- Paulgaard, G. 2006. "Identitetskonstruksjoner - hvor langt rekker de?" *Tidsskrift for ungdomsforskning* 6 (1): 67-88.
- Paulgaard, G. 2015. "Oppvekst i tid og rom: Om betydning av sted i studiet av ungdom." I *Med sans for sted. Nyere teorier*. Marit Aure, Nina Gunnerud Berg, Jørn Cruickshank og Britt E. Dale (red.), s. 117-132. Oslo: Fagbokforlaget.
- Paulgaard, G. 2017a. "Geographies of inequalities in an area of opportunities; ambiguous experiences among young men in the Norwegian High North." *Geographical Research* 55 (1): 38-46.
- Paulgaard, G. 2017. "Sted som mulighetsrom og læringsarena." I: *Pedagogisk mangfold - i et samfunnsperspektiv*. Vivian D. Haugen og Gerd Stølen (red.) s. 52-73. Oslo: Universitetsforlaget
- Pedersen, R. 2013. "Applying longitudinal statistics in migration analysis: A case study of migration among young adults in Northern Norway." *Norsk Geografisk Tidsskrift - Norwegian Journal of Geography* 67 (5): 295-303.
- Pedersen, R. og M. Moilanen. 2012. "The north Scandinavian pattern of migration among the young adult population 2000-2005." I: *Rural Futures? Finding one's place within changing labour markets*. Unn-Doris Karlsen Bæck og Gry Paulgaard (red.), s. 51-82. Stamsund: Orkana.
- Rye, J.F. 2016. "Transnasjonale hverdagsliv: Østeuropeisk innvandrerungdom i distrikts-Norge." *Tidsskrift for ungdomsforskning* 16 (2): 3-39.
- Rye, J.F. 2006a. "Lokal kapital og arvelig bofasthet." *Tidsskrift for Ungdomsforskning* 6 (1): 3-24.
- Rye, J.F. 2006b. "Rural youths' images of the rural." *Journal of Rural Studies* 22 (4): 409-421.
- Rye, J.F. 2006c. "Lokal kapital og arvelig bofasthet." *Tidsskrift for Ungdomsforskning* 6 (1): 3-24.
- Rye, J.F., og A. Blekesaune. 2007. "The Class Structure of Rural-to-Urban Migration. The Case of Norway." *Young* 15: 169-191.
- Skretting, A. 2001. "By og land – hand i hand. Endringer i narkotikabruk blant ungdom." *Tidsskrift for ungdomsforskning* 1 (1): 111-117.
- Statistisk sentralbyrå. 2019. Diverse statistikk.
- Ungdata. 2019. <https://www.hioa.no/ungdata/>.
- Ungdata. 2017. Ungdatakonferansen 2017.
- Villa, M. 1999. "Bygda - sosial konstruksjon av 'trygt' og 'godt'." *Sosiologi i dag* 29 (4): 31-52.
- Villa, M. 2002. "Materialistisk ungdom? Verdiorienteringar hos by- og bygdeungdom." *Tidsskrift for ungdomsforskning* 2 (1): 51-74